

Direcció Newsletter: Esther Grau, Diana Marre i Beatriz San Román

Continguts: Eugenia Curto

Edició, Format i Difusió: Sofia Gaggiotti

Traducció al català: Bruna Álvarez i Victoria Badia

ISSN: 2013-2956

Introducció

Amb aquest número de la Newsletter, finalitzem el segon any de publicació. Tot i que amb certs retards puntuals -que actualment intentem solucionar i posar-nos al dia- durant aquests dos anys hem mantingut la periodicitat mensual, regularitat amb la qual la nostra publicació seguirà veient la llum gràcies a l'esforç i la dedicació de diversos membres d'AFIN, els quals de manera voluntària i desinteressada, treballen perquè això sigui possible; des d'aquí el nostre sincer agraïment.

El camí de la Newsletter d'AFIN té ja un recorregut a través del qual hem tractat temes diversos, sempre relacionats amb el nostre *leitmotiv*: la cura de la infància, la comprensió de les dinàmiques familiars i socials, i el respecte cap a les minories. I això des de perspectives diverses i diferents. Com el primer dia, AFIN pretén una actitud oberta, valenta i inclusiva.

Tal i com vàrem anunciar en el número 13 de la Newsletter, en el seu moment vàrem decidir oferir un espai als protagonistes de l'acolliment i de l'adopció a través de números especials: els contes infantils observats des d'una mare adoptiva i les experiències personals d'adults adoptats, han conformat fins ara aquests "números especials", que seguiran apareixent puntualment. En aquesta ocasió, el número de la Newsletter ocupa també l'experiència d'una mare adoptiva, la qual ens explica les vivències d'aquell moment en relació amb el seu projecte adoptiu. És així com l'acollim, com una perspectiva personal, pròpia i individual.

La Newsletter d'AFIN es nodreix de treballs, reflexions, experiències provinents de camps disciplinaris diversos. Esperem i desitgem que segueixi essent del vostre interès i, com sempre, us convidem a aportar les vostres mirades i consideracions.

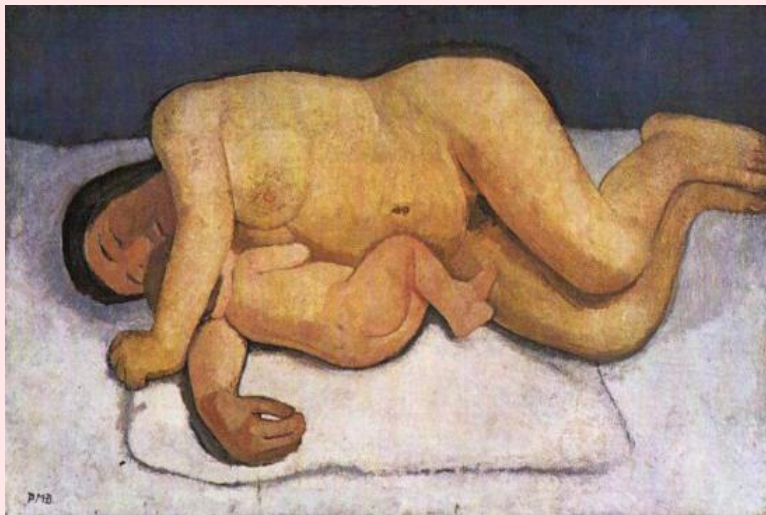
Aquesta Newsletter es publica amb el recolzament del Ministeri de Ciència i Innovació a través del projecte I+D *Adopción Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MICIN CSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI)

Adopció: de la fantasia a la realitat

Quan vaig sortir de la reunió de grup (el primer pas del procés d'adopció a Catalunya), ho vaig fer pensant que les psicòlogues i la treballadora social exageraven, que ens havien posat enfront dels casos més sagnants, i que la realitat de l'adopció no tenia res a veure amb allò.

Amb el temps vaig descobrir que tot el que m'havien explicat podia passar i, de fet, passava, i ens passava al meu fill i a mi; que les experiències que ens havien relatat eren més útils del que semblaven; i que res del que m'havien explicat m'havia preparat realment pel dia a dia amb un nen danyat i bloquejat. Amb el temps vaig descobrir també que la meua experiència no coincidia amb el que alguns especialistes en adopció transmetien com a veritats inamovibles.

Una de les primeres coses que alguns d'aquests professionals deien és que "l'adopció no ha de fer-se per solidaritat, la solidaritat no és una bona motivació, la motivació per adoptar és el desig de ser pares. Per solidaritat, apunta't a una ONG". Clar, però si el que volem és ser pares... per què persones que no tenim problemes d'infertilitat optem per l'adopció en comptes de gestar i parir els nostres fills? Probablement, i aquesta seria la meua resposta, perquè pensem que, alhora que ens convertim en pares, podem donar una família a un nen que la necessita. Una altra cosa és si realment hi ha tants nens que necessiten una família... o per què els nens als quals volem ajudar són sempre petits, sans i, sovint, blancs i de sexe femení.

Reclining Mother and Child
Paula Modersohn-Becker
(1876-1907)

En completar l'imprès d'adopció vaig haver d'escollir una franja d'edat. Primer dilema. On posar els límits? Vaig decidir posar el topant del rang en l'edat que calculava que podria tenir un fill meu si m'hagués quedat embarassada la primera vegada que vaig decidir intentar ser mare. O sigui, els 6 anys. "Per què vols adoptar un nen més gran?", em van preguntar. A això vaig respondre: "Per mi la pregunta no és aquesta, per mi la pregunta és per què no?". I la resposta va ser: "Perquè els nens més grans es vinculen pitjor". És això cert? Potser ho sigui, fins i tot estadísticament... però bregar durant anys amb un nen que malgrat tot seguia sense sentir-se segur de la permanència de l'afecte de la seva mare, em va fer plantejar que probablement hi havia altres factors igualment fonamentals. I per descomptat, els nens més grans tenen alguns avantatges sobre els més petits: són conscients del que estan vivint i tenen dues eines importantíssimes: la memòria, que els permet ser els guardians de la seva pròpia història, i el llenguatge, que els permet explicar-se i rebre explicacions.

Amb l'imprès d'adopció també vaig haver de decidir, sense tenir-ho massa clar, el país d'origen dels meus fills. En funció de què escollir? Si hi hagués hagut algun país "disponible" al qual m'hagués sentit lligada sentimentalment, no hauria tingut dubtes. Però cap dels països dels quals m'havia enamorat en els meus viatges estaven en les llistes que em van donar en l'organisme encarregat de les adopcions, així que vaig haver de triar segons altres criteris. De manera que, els terminis, haver de fer un sol viatge i que aquest no fos molt llarg, van ser raons determinants per a escollir Etiòpia per adoptar el meu primer fill. Vaig llegir molt sobre adopció en aquest i d'altres països i res no em va fer pensar que hi hagués dubtes sobre la transparència dels processos però, tot i així, vaig pensar que era una garantia fer-ho a través d'una ECAI espanyola com a intermediària.

Sleeping child
Paula Modersohn-Becker
(1876-1907)

Quan vaig començar la meva segona adopció, diversos anys i diversos casos de corrupció més tard, vaig escollir el Marroc, fonamentalment perquè no hi havia ECAIs manejant el procés, encara que això representés molt més treball i implicació per la meua part. Volia saber exactament on em trobava i què succeïa en cada pas del procés.

Tornant als cursos de formació per obtenir el Certificat d'Idoneïtat, quan els fèiem ens van posar un vídeo en el qual es veien imatges d'orfenats de dos llocs molt diferents: Romania, a l'Est d'Europa, i Etiòpia, a l'Àfrica. En el primer d'ells, els nens, rapats, uniformats, uniformes, vivien en enormes sales, desangelats, funcionaven amb ritmes militars i tenien comportaments que semblaven ranejar la malaltia mental: moviments de balanceig compulsiu, mirada perduda... Els nens etiòps, en canvi, vivien en comunitat, tenien cura els uns dels altres i jugaven i somreïen.

Vaig entendre, vam entendre, que el missatge implícit i explícit d'aquestes imatges era que és la institucionalització el que danya els nens, especialment la institucionalització perllongada i freda. Des de la ECAI que em va portar al meu primer fill vaig rebre el mateix missatge: els nens han passat poc temps en centres, han viscut amb famílies i s'afecten fàcilment.

La meua experiència personal va ser exactament la contrària: el meu fill gran, que havia passat dos anys de la seva vida amb la seva família biològica, aparentment ben tractat, va tenir moltíssims problemes per a vincular-se. La seva adaptació va ser, ha estat, és encara de vegades, un infern. En canvi, el meu fill petit, que vivia des dels pocs dies en un orfenat, que no havia sortit mai de les quatre parets que formaven aquell centre, que havia rebut una atenció escassa i gens estimulat, no mostra cap seqüela aparent de gairebé dos anys d'institucionalització.

Chico desnudo
Paula Modersohn-Becker
(1876-1907)

Això em va fer pensar que reduir l'adaptació al temps d'institucionalització com fan alguns professionals (igual que reduir-ho al tema de l'edat) no ajudava a entendre la complexitat de l'adopció. També són fonamentals la història prèvia del nen, com i al costat de qui ha viscut a l'orfenat, com han estat de dures les seves pèrdues i si se li ha permès fer els dols necessaris per elles... i, per descomptat, els recursos propis de cada criatura.

Quan vaig començar el tràmit de la meva primera adopció em van preguntar, de fet van afirmar, "un nen sa, no?", i jo no vaig tenir cap dubte: un nen sa. Igual que el voldria si estigués embarassada. El meu argument, que per cert vaig sentir comentar a les professionals que em van donar el Certificat d'Idoneïtat i al personal de la ECAI, és que si estigués embarassada i em detectessin una malformació greu, avortaria. No obstant això, aquest argument oblidava una cosa fonamental: els nens que adoptem (o no) i que es converteixen en els nostres fills (o no), són nens que ja han nascut. Què és d'ells si, per problemes de salut, no entren en els circuits d'adopció? Això no m'ho vaig preguntar fins que vaig tenir a casa el meu fill gran, i em vaig adonar que, si hagués estat seropositiu, l'hauria estimat igual, o més. I és una pregunta per la qual encara avui no tinc resposta.

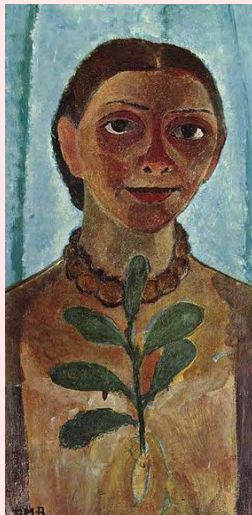
I llavors em vaig adonar de la contradicció implícita en totes aquestes frases que usem les famílies adoptives quan parlem de la salut dels nostres futurs fills: "Cal ser realista"; "cal tenir el cap molt fred"; "cal pensar amb el cap i no amb el cor"; "un ha de saber per a què està preparat"; "és millor que un nen amb necessitats especials l'adopti una família que estigui preparada per a això"; "jo vull ser mare, no fer una obra de caritat"...

The Pram
Paula Modersohn-Becker
(1876-1907)

S'imaginem a alguna mare dient-li a l'obstetra que acaba d'ajudar-la a donar a llum que s'emporti a aquest nen discapacitat perquè ella vol ser mare i no fer una obra de caritat? Demanant-li que li busqui una altra família que estigui més capacitada per tenir cura del seu fill? És que els pares que pareixen fills amb discapacitats gravíssimes, de vegades indetectables, estan preparats per a elles? És curiós que reivindicuem la igualtat de les nostres criatures adoptades amb les biològiques dels nostres amics, però que després siguem capaços de seleccionar aquells que es convertiran en els nostres fills, descartant-los, de vegades, per malalties que ni tan sols són excessivament greus.

Quan vaig començar el procés d'adopció, vaig pensar que era una història que implicava a dos actors: al meu fill i a mi. La mare biològica era només una anècdota, un accident en el camí. Estava disposada a recaptar tota la informació possible, per poder-la-hi donar al meu fill quan tingués edat suficient per entendre-la... però la veritat és que la família biològica no entrava en els meus plans. Ni tan sols quan em van dir que estava viva... Però al cap de poc temps, va sorgir l'oportunitat de contactar amb ella i, encara carregada de dubtes, vaig decidir fer-ho. Recordo els primers consells del meu entorn: guarda les distàncies, escriu-li una carta amb dades però no t'impliquis... Quan em va respondre, agraint-me les notícies, però expressant la seva tristesa per no haver rebut ni una sola foto del seu fill, em vaig adonar de l'equivocada que estava: aquella dona havia estat, era, la mare del meu fill, i tot i que es va separar d'ell, volia saber que creixia bé, sa i feliç... igual que ho hauria volgut saber jo si, per alguna circumstància, m'hagués vist obligada a separar-me d'ell. Així que em vaig disculpar, li vaig enviar fotos i vaig començar amb ella una relació epistolar.

Autorretrato con camelia
Paula Modersohn-Becker
(1907)

Quan, carregada d'il·lusió, li vaig explicar això a la psicòloga que feia els seguiments obligatoris requerits pel país d'origen, vaig veure saltar en els seus ulls totes les alarmes: no t'impliquis, no li enviis fotos, per què l'anomenes "mare", la mare ets tu, està bé mantenir l'accés, però no la relació, ni se t'ocorri explicar-li res d'això al teu fill... Una vegada més, vaig haver de prendre la decisió sola, bé, afortunadament vaig poder entrar en contacte amb altres famílies que havien incorporat al seu dia a dia les mares biològiques. A poc a poc, vaig anar parlant-li al meu fill d'aquells que també són els seus, vaig anar mostrant-li fotos, li vaig proposar la possibilitat de, en un futur, viatjar a conèixer-los. Li vaig donar 'permís', implícit i explícit, el 'vaig autoritzar' a parlar d'ells, pensar en ells, incorporar-los al seu espai emocional.

Sé que aquesta manera de relacionar-se amb la família biològica és alguna cosa de nou a Espanya, alguna cosa que estem descobrint, que estem construint un grapat de famílies, que potser tindrà conseqüències, bones o dolentes, que no som capaços de preveure. No obstant això, estic bastant convençuda que, igual que ara ens horroritzem que fa trenta anys es guardés en secret el fet que un fill fos adoptat, dins d'algunes dècades possiblement ens costarà d'entendre que durant anys ens hagin dit que calia mantenir aquesta branca de la nostra família fora de l'equació.

Farm child on Cushions
Paula Modersohn-Becker
(1904)

REFLEXIONEM

Sobre cridar l' atenció

Una de les coses que més em van sorprendre - i atabalar - quan va arribar el meu fill gran va ser la quantitat d'atenció que vam començar a rebre, de cop, per part de desconeguts. Una dona blanca amb un nen negre ha de resultar una raresa... així que ens van començar a mirar. Amb curiositat, amb simpatia la majoria de vegades, en alguna ocasió amb menyspreu o superioritat. Però la cosa no es limitava a les mirades. També van començar les preguntes. D'on és? És teu o adoptat? El seu pare és negre? Des de quan està amb tu? Quant et va costar? Al principi, jo no volia que el meu fill percebés que hi havia res dolent ni en ser negre ni en ser adoptat, així que contestava a qualsevol pregunta feta amb educació. Aviat em vaig adonar que, darrere d'una pregunta, n'arribava una altra, que la curiositat no se satisfia amb res, i que molts volien saber coses que pertanyien a la nostra intimitat. Així que vaig començar a desviar més la mirada, a ser més seca, a desenvolupar estratègies per treure'm la gent del damunt, fins i tot vaig arribar a les males maneres en més d'una ocasió. Vaig aprendre a detectar en la mirada, en els gestos d'aquells que s'apropaven, qui anava a crivellar-nos a preguntes incòmodes, qui anava a fer un comentari o un gest de més.

L'estratègia va funcionar, i a poc a poc vaig deixar de sentir-me observada... Fins que va arribar a casa el meu fill petit, blanc i bastant semblant a mi. Llavors em vaig adonar que quan caminava amb ell pel carrer... em sorprenia que ningú ens mirés. I vaig entendre que el meu fill gran i jo no havíem deixat de cridar l'atenció: l'única mirada que havia canviat era la meua.

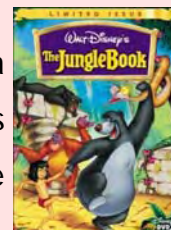

Elsbeth in the Garden
Paula Modersohn-Becker
(1902)

...PER VEURE

Pel·lícules que fascinen als meus fills:

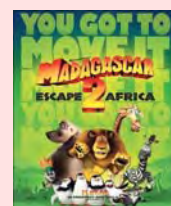
El libro de la Selva. Dirigida per Wolfgang Reitherman. Walt Disney, 1967. Després de la mort dels seus pares, Mowgli, un nen de només dos anys, queda abandonat a la selva i és recollit per un ramat de llops. En el si del ramat, Mowgli és criat com un llop més fins que creix i comença a desenvolupar-se per sí sol a la selva.

Ice Age. Dirigida per Chris Wedge i Carlos Saldaña. 20th Century Fox/Blue Sky Studios/Fox Animation Studios. 2002. A l'època glacial de la prehistòria, un mamut, un mandrós gegant i un tigre s'encarregaran de cuidar un nadó humà extraviat per la seva família.

Madagascar 2. Dirigida per Eric Darnell i Tom McGrath. Paramount Pictures, 2008. Els protagonistes de la primera pel·lícula sortiran de la illa en avió i patiran un accident mentre sobrevolen Àfrica...

Pel·lícules que m'han impressionat:

Secretos y mentiras. Dirigida per Mike Leigh. Regne Unit, 1996. Al morir els seus pares adoptius, Hortense, una jove que viu a Londres, sent la necessitat de conèixer a la seva mare biològica, la qual la va donar en adopció just al néixer.

Vete y vive. Dirigida per Radu Mihaileanu. França/Israel, 2005. Gràcies a una iniciativa de l'Estat de Israel i dels Estats Units, es porta a terme una àmplia operació per traslladar a milers de jueus etiòps a Israel. Una dona etiòp, que no és jueva, convenç al seu fill per a què es declari jueu per tal de que pugui fugir de la misèria. Quan el nen arriba a Israel, donada la seva condició d'orfe, l'adopta una família jueva francesa.

La pequeña Lola. Dirigida per Bertrand Tavernier. França, 2005. Pierre i Géraldine són una parella que desitja adoptar un nadó i decideix emprendre un viatge a Cambodja, un país castigat per la història.

El niño de Marte. Dirigida per Menno Meyjes. Estats Units, 2008. Un escriptor adopta un nen de sis anys amb trastorns psiquiàtrics (creu que és un habitant de Mart).

...PER LLEGIR

Llibres que han marcat als meus fills:

Yuyuba/Gínjol de Anne Wilsdorf. Editorial Destino, 2000.

Cuéntame otra vez la noche que nací de Jamie Lee Curtis. Serres Ediciones, 2003.

Cosas que agraden a en Jakob Jakob de Eugenia Curto. Editorial Cadi, 2010.

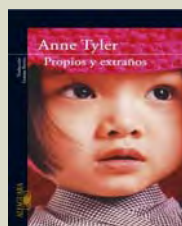

Llibres que m'agraden a mi:

El deseo y la esperanza, de Jill Bialosky y Helen Schulman. Salamandra, 2001.

Propios y extraños, de Anne Tyler. Alfaguara, 2007.

La hija de la Amante, de A.M. Homes. Anagrama, 2008.

Indómito y entrañable, de José Ángel Giménez Alvira. Gedisa, 2010.

AFIN

ALTRES REFLEXIONS

“Quina sort ha tingut aquest nen”. Aquesta frase la sentim dir sovint als pares adoptants, i per suposat, també els nostres fills. La majoria de nosaltres contestem que no, que la sort l’hem tingut nosaltres... Però a mi sempre em fa pensar en totes les sorts que no han tingut. La de néixer en un país en el qual la vida fos fàcil, la de poder créixer en la família en la qual van néixer, la de mantenir-se prop dels paisatges, la llengua, les olors que els són familiars, la de no patir pèrdues difícils d’assumir, la de no haver de debatre’s entre diverses identitats i lleialtats diferents. Quan algú diu dels meus fills “quina sort que han tingut aquests nens”, sempre tinc ganes de respondre’ls: “No, la sort l’han tingut els teus fills, que no han hagut de perdre-ho tot abans ni tan sols de començar”.

LINKS D’INTERÈS

- <http://adopcionpordentro.blogspot.com>
- <http://www.postadopcion.org/>
- www.adopmundi.com
- <http://madredemarte.wordpress.com/>

ESDEVENIMENTS RECENTS

- **20 de gener del 2011:** Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. La **doctora Marlene Tamanini** de la Universidade Federal de Paraná, Brasil, va presentar els resultats preliminars de la seva investigació “Generificació de la paternitat en la reproducció assistida”.
- [1stGlobal Conference. Queer Sexualities](#). *Warsaw, Poland, May 13th to 15th, 2011.*

PROPERES ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

- **La maternitat subrogada a Índia** a càrrec de la **Dra. Diana Marre**. Dijous 19 de maig a les 15:30. Aula 209 de la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona (Edifici B)
- **MultipleChildhoods/Multidisciplinary Perspectives** Rutgers University, Camden, NJ, USA, May 20-21, 2011.
- **Social Protection in Southern Africa: New Opportunities for Social Development**. University of Johannesburg, 25 - 26 May, 2011.
- Colloque: Les approches sensibles des usages du corps. "Hybridations, Immersions et Formations dans les pratiques corporelles" Musée e Aquarium de Nancy, Université Henri Poincaré - Nancy Université, 16 - 17 juin 2011.
- Els dies 16 i 17 de juny del 2011 es realitzarà a la ciutat d'Alacant el Seminari **Adopción, Adoptados y Familias Adoptivas. Retrato de la Postmodernización de la Vida Familiar Española**. El Seminari, obert a qui desitja participar, és organitzat pel subprojecte I+D *El (baby) boom de les adopcions internacionals a Espanya. Una investigació sociològica sobre les famílies adoptives i els seus estils de vida* (MICINN CSO2009-14763-C03-03-subprograma SOCI). La Investigadora Principal és la Dra. María José Rodríguez Jaume de la Universitat d'Alacant. Aquest subprojecte forma part del projecte I+D Coordinat *Adopción Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MICINNCSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI) que es desenvolupa amb finançament del MICINN entre gener del 2010 i desembre del 2012. Per a més informació contactar amb mj.rodriquez@ua.es.
- **7th Global Conference. Creative Engagements - Thinking with Children** Monday 4th July 2011 - Wednesday 6th July 2011. Mansfield College, Oxford.
- **International Play Association World Conference 2011. Playing into the Future - surviving and thriving**. Cardiff, Wales, 4-7 July, 2011

AFIN

SOBRE LES IL·LUSTRACIONS

Paula Modersohn-Becker ([Dresde, 1876](#) - [Worpswede, 1907](#)). Pintora alemanya, una de les representants més precoces del moviment expressionista al seu país, qui, malgrat morir molt jove, fou una artista prolífica. La seva pintura presenta aspectes que barregen impressionisme, cubisme, fauvisme, art japonès i renaixement alemany. També personalment fou valenta i innovadora, doncs va saber perfilar la seva curta vida en funció dels seus valors tot i cruixir en el que s'establia a l'època, anteposant la seva autonomia i llibertat de pensament a les regles socials. Paula Modersohn-Becker, per a qui la infància és un motiu reiterat a la seva obra, va morir poc després de néixer la seva única

SOBRE L'AUTORA DELS CONTINGUTS D'AQUEST NÚMERO

Vaig néixer a Barcelona fa quasi quatre dècades. Solament he tingut dues vocacions a la vida: ser mare i escriure.

Escrivint em guanyo la vida. Sóc periodista, he treballat els últims vint anys a la radio i la televisió. I també he publicat alguns llibres infantils, entre ells el d'un nen nascut a l'Àfrica, que va ser adoptat per una mare blanca i que està a meitat de camí entre els dos llocs: *Coses que agraden a en Jakob-Jakob*, (Ed. Cadí).

Ser mare em va costar bastant més del que m'havia imaginat i els meus fills foren molt diferents del que hauria esperat. El gran va néixer a Etiòpia i quan el vaig conèixer ja caminava i tenia idees molt precises de com funcionaven les coses; el petit va néixer al Marroc i va viure en un orfenat durant dinou mesos absurds i innecessaris. M'és tan difícil imaginar-me la vida sense ells que no puc creure que fos l'atzar el que els posés a casa meva.

Eugenia Curto